

Examenul de bacalaureat național 2018

**Proba E. d)
Chimie organică**

Varianta 2

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

I. TÉTEL

(30 punct)

A. Tétel

Olvassa el az alábbi állításokat! Ha úgy gondolja, hogy az állítás igaz, írja a vizsgalapra a kijelentés sorszámát és az I betűt. Ha úgy gondolja, hogy hamis, írja a vizsgalapra a kijelentés sorszámát és az H betűt!

1. Az ecetsav-anhidrid molekulájában két primer szénatom található.
2. Az etén etinből állítható elő olomsóval mérgezett palládium jelenlétében.
3. A 2-metil-1 butén felső homológjának molekulaképlete C_5H_{10} .
4. A benzin minősége az oktánszám segítségével értékelhető, ami a belsőégésű motorok robbanással szembeni ellenállóképességét minősítő paraméter.
5. A 2-butanol enantiomerjeinek racémelegye nem fordítja el a polarizált fény síkját.

10 pont

B. Tétel

Az alábbi kérdések esetén, írja a vizsgalapra a kérdés sorszámát és a helyes válasznak megfelelő betűt! Minden egyes kérdésnek egy helyes válasz felel meg.

10 pont

1. A sztearinsav molekulájában található organogén elemek a következők:

a. szén, hidrogén és oxigén;	c. szén, hidrogén és nitrogén;
b. szén, hidrogén és klór;	d. szén, hidrogén és bróm.

2. A vinil-acetát molekulájában van:

a. kilenc σ (szigma) kovalens kötés;	c. tizenegy (szigma) kovalens kötés;
b. két π (pi) kovalens szén-szén kötés;	d. egy kovalens π (pi) kötés.

3. Normál hőmérsékleten és nyomáson a keverék mindkét alkotóeleme gáz:

a. etán, etin;	c. etanol, etén;
b. etánsav, etin;	d. etanol, etánsav.

4. Egy szubsztitúciós reakció:

a. a víz és etin közti reakció;	c. a folyékony zsírok hidrogénezési reakciója;
b. a propén és benzol közti reakció;	d. az etén hidrogénezési reakciója.

5. A maximális tripeptidek száma (optikai izomerek nélkül), amelyek teljes hidrolízisekor α -alanin, glicin és valin keletkezik, és amelyek összetételében 10 szénatom van:

a. 3;	c. 5;
b. 4;	d. 6.

10 pont

C. Tétel

Írja a vizsgalapra az **A** oszlopban előforduló vegyületek hagyományos nevének sorszámát és a **B** oszlopban található vegyülettípusnak megfelelő betűjét! Az **A** oszlop minden egyes számának csak egyetlen betű felel meg a **B** oszlopból.

A	B
1. toluol	a. tioaminosav
2. szalicilsav	b. monoszaharid
3. cisztein	c. aromás szénhidrogén
4. triolein	d. hidroxiaminosav
5. szerin	e. hidroxisav
	f. triglicerid

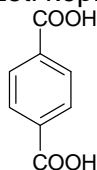
10 pont

II. TÉTEL

(30 pont)

D. Tétel

Egy (A) szerves vegyület a következő szerkezeti képlettel rendelkezik:

- Jegyezze le az (A) szerves vegyület molekulájában előforduló funkciós csoport nevét!
  - Határozza meg az (A) szerves vegyületben a $C_{\text{primer}} : C_{\text{tercier}} : C_{\text{kvaterner}}$ atomarányt! **4 pont**
- Jegyezze le az (A) szerves vegyület molekulájából a kötésben részt nem vevő elektronpárok számát! **2 pont**
- Írja le az (A) szerves vegyület egy helyzeti izomerjének szerkezeti képletét! **2 pont**
- Jegyezze le az (A) vegyület molekulaképletét!
  - Határozza meg az (A) vegyületben a $C : H$ tömegarányt! **3 pont**
- Számolja ki a glutaminsav tömegét, grammal kifejezve, amely ugyanolyan tömegű oxigént tartalmaz, mint 33,2 g (A) vegyület! **4 pont**

E. Tétel

1. a. Mutasson be egy érvelést, ami az etán, *n*-pentán és *n*-oktán sorban a forráspontok változását bizonyítja, figyelembe véve a következő táblázatban levő adatokat:

Alkán neve	Forráspont
etán	- 88,6 °C
<i>n</i> -pentán	+ 36,1 °C
<i>n</i> -oktán	+ 125,7 °C

- Jegyezze le annak a keveréknek a típusát (homogén/heterogén), amelyet standard hőmérsékleten a *n*-oktán széntetrakloriddal hoz létre! **2 pont**
- Az acetiének sokféle gyakorlati alkalmazása ismert.
  - Írja el az acetilén égési reakciójának egyenletét!
  - Az acetilén fűtőértéke 56,02 MJ/m³. Számolja ki 280,1 MJ hőmennyiség felszabadulásához szükséges acetilén térfogatát, literben kifejezve, normál hőmérsékleten és nyomáson mérve! **4 pont**
- Írja le a toluol nitrálóeleggyel történő nitrálásának reakcióegyenletét, amikor 2,4,6-trinitrotoluol keletkezik! Használja a szerves vegyületek szerkezeti képleteit! **2 pont**
- 22,7 kg 2,4,6-trinitrotoluolt állítanak elő. A toluol nitrálásához használt nitrálóelegyben a mólarány: $HNO_3 : H_2SO_4 = 1 : 3$. A nitrálóelegy 70% tömegszázalék kénsavat tartalmaz. Határozza meg a 2,4,6-trinitrotoluol előállításához szükséges nitrálóelegy tömegét, kilogrammban kifejezve! **4 pont**
- Írja le a polivinil-klorid előállításának reakcióegyenletét a megfelelő monomerből!
  - Jegyezze le a polivinil-klorid egy felhasználását! **3 pont**

Rendszámok: H- 1; C- 6; O- 8.

Atomtömegek: H- 1; C- 12; N- 14; O- 16; S- 32.

III. TÉTEL

(30 pont)

F. Tétel

A szerves szintéziseknél a hidroxivegyületek fontos köztitermékek.

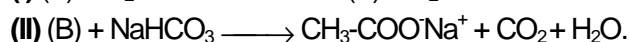
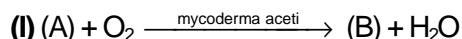
1. Egy (A) telített, nem gyűrűs, szekunder, monohidroxi alkohol, amelyben a tömegarány: C : O = 3 : 1, dehidratációval a (B) alkén főterméket hozza létre.

a. Határozza meg az (A) alkohol molekulaképletét!

b. Írja le a (B) alkén előállításának reakcióegyenletét az (A) alkohol melegen, savas közegben történő dehidratációjából! Használja a szerves vegyületek szerkezeti képleteit!

4 pont

2. Írja le az alábbi átalakulási sor kémiai reakcióinak egyenleteit:

4 pont

3. Írja le a 2. pont (II) reakcióját kísérő látható hatást!

1 pont

4. Az acetil-szalicilsavat a reumás fájdalmak kezelésére használják, mivel gyulladáscsökkentő és fájdalomcsillapító hatása van. Írja le az acetil-szalicilsav előállításának reakcióegyenletét szalicilsavból és ecetsavanhidridből! Használja a szerkezeti képleteket!

2 pont

5. A növényi vajat vagy a margarint a növényi olajok katalitikus hidrogénezésével állítják elő.

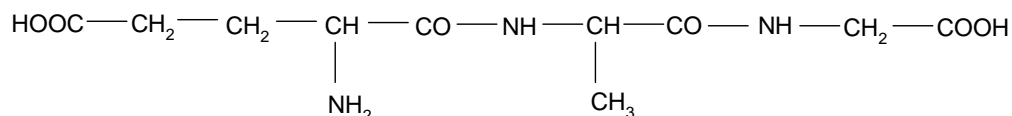
a. Írja le a triolein nikkkel jelenlétében történő hidrogénezésének reakcióegyenletét, amikor trisztearin keletkezik! Használja a szerves vegyületek szerkezeti képleteit!

b. Számolja ki a trioleinnek 48 g hidrogénnel való katalitikus hidrogénezésekor keletkező szerves vegyület tömegét, grammal kifejezve, 80%-os hozam mellett!

4 pont

G. Tétel

1. Egy tripeptid szerkezeti képlete:

Írja le egy dipeptid szerkezeti képletét, amely a tripeptidnek enzimatis úton történő részleges hidrolízisekor keletkezik!

2 pont

2. Írja le a valin ikerionjának szerkezeti képletét!

2 pont

3. Írja le a β-D-fruktofuranoz Haworth féle szerkezeti képletét!

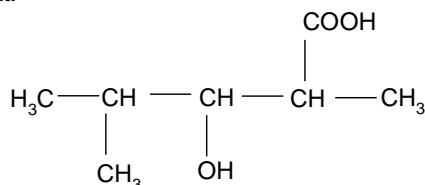
2 pont

4. a. Egy 20 g tömegű gabonaliszt mintát a keményítő tartalmának meghatározása érdekében teljes hidrolízisnek vetnek alá, savas közegben. Az így keletkezett glükóz Tollens reagenssel reagál. A reakció során ezüsttűkór rakódik le. Írja le a szövegben előforduló reakciók egyenleteit! A glükóznak Tollens reagenssel való reakciójának egyenleténél használja a szerves vegyületek szerkezeti képleteit!

b. Számolja ki a lisztminta keményítő tartalmának tömegszázalékát, tudva, hogy a keményítő teljes hidrolíziséből keletkező glükózból Tollens reagenssel 17,28 g ezüst rakódik le!

8 pont

5. Jegyezze le az alábbi szerkezeti képlettel rendelkező (A) szerves vegyületben az aszimmetrikus szénatomok számát!

1 pont

Atomtömegek: H- 1; C- 12; O- 16; Ag- 108.